

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-uteza 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
---	--	---

Tartalom. Békeesség néktek! Dicsőfi József. — Tárca. Nagyhét. Szabolcska Mihály. — A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz. Kiss Ferencz. — Iskolaügy. Egyéni vélemény. Balogh Ferencz. — Közügyeink. Egy elszomorító jelenség protestáns középiskoláink ügyében. Kovács János. — Nekrológ. Konez Lajos 1834—1890. — Külföld. — Különlélek. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Békeesség néktek!

Üdvözlégys felséges reggel, husvét reggele! A világteremtés ama csodás hajnala nagyságos lehetett, de nem oly kedves, nem oly boldogító, mint te. Ott a semmiből lett minden, itt a gonoszból lett jó; ott a porból ember lett, itt a halál rabszolgájából életnek gyermeke!

Oly szomorúan ismétlődött az ószövetségnek története ott a golgothai kereszten és ott a nagypénteki sírban! Kain ismét megölte testvérét s az ártatlan Ábel vére égre kiáltott e földről (Gen. 4, 10); Izsák megköttözve oltárra jutott újra (Gen. 22, 9); Jákób nehéz, kemény tusája ismétlődött, „mígnem meghajnallanék“ (Gen. 32, 24); József, az irigyelt testvér eladatott megint (Gen. 37, 26 kk.); Dávidot ismét elárulta Ákhitófel s az áruló öngyilkos lett újra (2. Sám. 17, 1 kk. 23.); Juda Silóhba, a sír nyugalmaiba érkezett (Gen. 49, 10.); Izráel nagy prófétájának koporsót építettek ismét (Máté 23, 29.) és „szó hallatott a magas hegyen, sírás és keserves jajgatás, — Rákhel siratá az ő Fiát és nem akara megvigasztaltatni!“ (Jer. 31, 15.)

„Mígnem meghajnallanék!“ Meghajnallott. Az áradat megszűnt; a vizek, „melyek pedig felette igen nagy erőt vettek e földön“ (Gen. 7, 19.), eltávoznak a földnek színeről s megszállanak (Gen. 8, 3.); és ő neki, kin az özön „áradásai és habjai általmentenek“ (Zsolt. 42, 8.), lón a sötét koporsó megtartó, megmentő nóéi bárka! Meghajnallott és a sír üresen maradott, és e szegény föld, e nagy

temető felett, melyen e hajnalon halt meg ama rettenetes ellenség, a halál, — Nóé postagalambja, szájában az örök béke olajágának zöld levelével (Gen. 8, 11.), olyan édesbúsan turbékolta a kivívott örök élet világboldogító énekét: békeesség tinéktek!“

E hajnal megszépíti még a Golgothát, az emberiség e gyalázatát is. Most már énekelheti győzedelmes Fejedelme Józseffel: „ti gondoltatok ellenem gonoszt, de az Atya jóra fordította“ (Gen. 50, 20). A Golgotha tanítja nekünk, hogy annak, ki Isten országának akar tagja lenni, — annak az országnak, melynek lényege abban áll, hogy benne egyedül az Isten, a mi Atyánk akarata valósul meg (Máté 6, 10.), — annak Isten akarata iránt halálíg engedelmesnek kell lennie s ugyanakkor úgy kell szeretni embertársait, mint szerette volt azokat Isten országának hozója, a Krisztus, ki az Ő életét adá barátaiért (Ján. 15, 13). És Golgotha keresztről ragyog le reánk ama csodás isteni szeretet, az irgalom, mely a bűnbocsánat lelki békeességét teremteni egyedül képes szózatával hívogat bennünket, tékozlókat az örökkévalóság boldog hazájába, — hiszen az, ki ama nagypénteki bűnt, a bűnök-bűnét (Máté 21, 37 kk.) elkövetni megengedte és azt jóra fordítván, megengesztelődve elfogadta, — csakugyan könyörülő Isten, bűneinket elfedező Atyánk, kihez nem hiába imádkozunk ekként: „bocsásd meg a mi vétkeinket!“

Hát az üres sír mit tanít? Azt, hogy a ki az élet Istenének, örökkévaló Atyánknak gyermekévé lett a földön, a felett nem ülhet végleges diadalt sem e világ, sem a bűn, sem pedig a romboló, az ádáz természet; az elnyühetik itt a lét harcában, megavasulhat, mint a ruha, avagy megölethetik, mint elődei a próféták; de szent örökségtől, örök életétől nem fogja őt megfosztani senki, semmi és soha; ő nem pusztán a hús és vér, hanem annak az örök Istennek a gyermeke is, ki nem a holtaknak, hanem az élőknek Istene!

Kevés szóban mennyi vigasztalás! Óh ha ez nem így volna, jobb lett volna nem is születnünk! Hiszen akkor nem az élet, nem Isten az örök, hanem a halál, a bűn és a szenvedés! E vigasztalás nélkül nem dicsekedhetik az ember semmivel; a mit alkot, megemészti az idő, meg őt magát is, és ekkor az „ember fiainak végök csakugyan hasonlatos az oklatan állatnak végéhez!” (Pred. 3, 19). E vigasztalás nélkül — higgyétek el, — értéktelen, becstelenn ez az élet!

Ne, óh ne vegyétek hát el a hitet a szegény embertől! Mit, óh ugyan mit tudátok helyette adni cserébe? Örök halált, örök enyészetet? Nem, nekünk nem kell ilyen evangéliom, a Nirvána evangélioma ez, — nekünk ilyen ne prófétáljatok!

Te pedig, ma feltámadott Idvezítő Urunk, vigy el bennünket minden husvétkor, vigy el bennünket Szentlelked szárnyain üresen maradt síroddhoz és súgd annak szélén fülünkbe nekünk is: „békesség tinektek!” Mi ígérjük, hogy nyelvünk előbb ínyünkhöz ragad, semmint a Te bennünket egyedül boldogító diadalodat valaha megtagadhatnánk!

És te szép husvét, mely mindig a világmegifjító tavasz nyájas napjaiban köszöntesz be hozzánk, mint a megújulás, megelevenedés, mint az örök élet ünnepe, — maradj te nekünk továbbra is legboldogítóbb, legkedvesebb ünnepünk! Tavasszal jösz, tavaszt hirdetsz nekünk!

Jöjj szép tavasz, a szép husvéttal hozzánk! Jövel s taníts meg minket arra, hogy virágaid nemcsak ott illatoznak, holott gondos kezek ápolják őket, — de ott is, hol kéz nem ültet s nem öntöz, ott is az elfelejtett sírokon.... mert gondja van Istennek a sírokra, az ő kertje barázdái azok! Jöjj szép tavasz, ültess virágokat, hogy legyen minden fűszál és virág egy-egy élő bizonyosság nekünk arra, hogy ott is élet zendül egykoron, hol most búsan elszórt csontok hevernek, — ott a síroknak millióiban.... mert lesz még a síroknak ünnepök!...

Addig pedig legyen békesség nekünk!!

Dicsőfi József.

Tárcza.

Nagyhét.

Bűn a mi csak van a világon,
Erényt, hitet mi meggyaláz;
Keresztre vont eszmény körül az
Eget kísértő kaczagás.
Gőgös erőszak, ülve zajjal
Hamis diadal-ünnepet,
Nagyhét, ez a te sokszor elsírt,
Sötét, gyászos történeted.

S bűn a mi csak van, földre verve
Hamar alázva a porig,
Igazság, mely keresztre törve,
Diadallal megújhodik,
S legyőzve mindent, a mi földi,
Nyer örök, égi életet:
Nagyhét, ez a te áldva áldott,
Édes, csodás történeted!...

— Óh diadalmas szenvedő hét,
Te légy az én lángoszlopom!
Legyen tövissel koszorúzva,
Sárral dobálva homlokom...
S míg itt, belől szívembe' hordom
Szűz, tiszta, szent önérzetem:
Igazságért üldözve kelljen,
Egy életen át vérzenem.

Legyen bevésve életembe,
E nagyhét minden kinsora;
Csapdossa rám vérző nyomát a
Gúny, meggyalázás ostora;
Hirdesse istentagadásnak
A bűn, mikor imádkozom:
Csak öntudatom tiszta fénye
Övezze mindig homlokom!

Hadd hagyjon el minden barátom,
Gyűlöljön, a kit szeretek;
Hadd tartsanak lelkem, fölöttem
Hazug, hamis itéletet;
Legyek lenézve, meg nem értve,
Tapodva érdemetlenül:
Csak egy remény ne hagyjon árván,
Hogy napom egykor földerül.

Hogy lesz idő, mikor siromról
A rádobált kő: félreáll,
S előtte szégyenülten áll meg
Legyőzött félként a halál...
Mikor a jók diadalából
Óh én is, én is részt kapok,
S a győzedelmes örökélet
Husvéti napja rám ragyog!

Szabolcska Mihály.

A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz.

Valamint a drámai, úgy minden epikai műnek, ha az egyetemes érdekeltségre akar igényt tartani, mindenkor egy magasabb erkölcsi eszme hordozójának kell lenni; vagyis a mű tartalmát képező cselekvénynek mindig valami erkölcsi igazságot kell takarnia. Alapeszme nélkül kisebb költői mű sem állhat elő, a nagyobb szabású alkotásoktól mennyivel jogosabban megkívánhatjuk, hogy ne pusztán eseményeket vezessenek elénk, melyek csak külső érzékeinket, a látást vagy hallást veszik igénybe: hanem oly eszmét domborítsanak ki, mely a lelket akarja működésbe hozni, arra akar irányítólag hatni s annak magasabb szükségét van hivatva kielégíteni.

Különösen kiemelkedő jellemvonása ez a keresztyén

műéposznak, mely már csak abból kifolyólag is, hogy a keresztyén világnézet adta meg sajátos s az ókori, de főként a naiv epikától elütő jellemvonását, semmikép nem nélkülözheti az erkölcsi kiinduláspontot s eszmei alapot.

Igy látjuk ezt a legkiválóbb műéposzoknál, melyeknek szerzői mindig valami fensőbb igazságot testesítettek meg műveikben s bizonyos erkölcsi alapon építették fel az események hatalmas alkotmányát; még pedig az őskor époszaitól eltérőleg, — melyek valamely kizárólagos nemzeti hit s az illető nép isten- és világnézete alapján bizonyos particularismus korlátai közé szorítottak, — a keresztyénség universalistikus jelleméből kifolyólag mindenkor egyetemes keresztyén vallásnézete-
ket vettek alapul.

Igy van ez nem csak a keresztyén vallásos, hanem a keresztyén regényes époszoknál is, mely utóbbi nemből Dante, Tassó és Camoens, az előbbiben Milton emelkedtek ki leghatalmasabban. (Itt, mint érdekes tény meg kell jegyeznünk, hogy a szoros értelemben vett vallásos éposz „a protestantismus leánya“, az angol puritán költő alkotván e téren a legremekebbet „Elvesztett paradicsom“-ával).

Annak igazolására, hogy minden valódi nagy éposz vallás-erkölcsi alapokon épül fel, lássuk röviden az említett nagy szerzők műveinek alapeszméjét s tárgyát. A Dante művének, mint maga Dante mondja, „tárgya az ember, a mennyiben érdeme vagy vétke által a jutalmazó vagy büntető isteni igazság ítélete alá esik“; s fia szerint főcélja volt „allegóriai képen állítani elő az emberi nem három minőségét“. A Tassó „Megszabadított Jeruzsálem“-e a keresztes háborút, tehát egy az egész keresztyén világot egyetemesen érdeklő eseményt énekel, mely már tárgyánál fogva is a legmélyebb vallásos érületet s érdekeltséget teszi föl írójánál úgy, mint az olvasónál. E két műtől eltérőleg a Luziada tisztán nemzeti éposz ugyan, a mennyiben Portugall történelmének legnagyobb eseményét tárgyalja s a nemzeti nagyság dicsőítését tűzi célul: de egyszersmind egyetemes jellegű is, mert a portugallok világhódító útját térítő út gyanánt fogja fel, melynek célja a pogány népek közt is megismertetni a Krisztus keresztyét.

E három nagy alkotással szemben, melyek keresztyén vallásos tartalmuk mellett regényes fel- és kidolgozásban kerültek a világ elé, tisztán és szoros értelemben vallásos éposz a Milton „Elvesztett Paradicsom“-a, ki költeménye tárgyát a Genesis három első fejezetét: az ember elesését választotta, de ebben egyszersmind Isten egész üdvintézményét tárta fel. Rajzolja a természeti ember első életviszonyait, a bűn előállítását, befolyását az emberre, ezzel kapcsolatban a bukott angyaloktól népes pokolt stb. Milton e művén kívül tisztán vallásos époszok az aesthetikailag ma már kevés becsű Heliand-ok (Heiland) és Messiádák, melyeknek tárgya, tartalma címeikben benfoglaltatik.*)

Nem csak a keresztyén vallásos tartalomtól s a bibliai hitnek csodák felvételére hajlandó jelleméből, hanem ép úgy, vagy talán sokkal inkább az epikai műfaj őseredeti természetéből s a mondaalakulás benső processusából kifolyólag az éposznak egyik legfontosabb, nélkülözhetetlen eleme a természetfölötti, a csodálatos. E tan elméletileg is kifejezést nyert, az époszirodalom pedig, mint gyakorlat, elengedhetlen

*) Az itt említett művekre vonatkozólag bővebben I. Szász K. A világirodalom nagy époszai. II. k. 347. 352. 552. 559. 592 s kk. l.

követelményként tünteti ezt fel. Az Isten s isteni erők és hatalmak absolut uralkodása az események felett; az isteni kéz közvetlen, vagy közvetett benyúlása az eseményekbe; a cselekvénynek Isten által megindítása, vezetése s bevégezése ki-domboruló jellemvonása az éposznak. A közvetlen beavatkozás s emberekkel érintkezés tekintetében az eredeti naiv, — és a keresztyén műéposz közt ugyan már nagy az eltérés, a mennyiben az utóbbiban Isten ritkán érintkezik közvetlenül az emberekkel s közvetve, pl. álomban, vagy csodás jelben hat rájuk s közvetlen beavatkozás helyett inkább eszközök által irányítja az eseményeket: a machina mindazonáltal megmaradt, ha szinte más kivételben, s a hős itt is mint Isten küldötte, mint az ő akaratának képviselője s végrehajtója jelentkezik, a mivel együtt jár a végzetesség, mert a hős nem saját akaratból s nem emberi erővel lép fel cselekvőül, hanem isteni indításból s mennyei segélylyel végzi a rábízottakat. Akár győz, akár elbukik, engedelmes eszköz egy felsőbb kézben. S egyebek mellett ez főként az, a mi az epikai hőst a drámai hőstől megkülönbözteti.

E szükségesnek vélt előzmények után térjünk át a Zrinyiaszra.

Kiss Ferencz,
ev. ref. segédlelkész.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

Egyéni vélemény

a középiskolák tanárai számára szervezendő országos nyugdíjintézet ügyében a debreczeni ev. reform. főiskolát illetőleg.

A főtiszteletű egyházkerület 1889. októberi 233. számú végzésében a debreczeni főiskola közös tanárkarát véleményadásra hívta fel a középiskolák tanárai számára szervezendő országos nyugdíjintézet ügyében, megküldvén a nagyméltóságú közoktatási miniszter úr 17,422-ik számú 1889. jun. 30-án kelt leiratát, melyre vonatkozólag nyujtatik be jelen vélemény.

Az államtörvényhozás fokozatosan alkotja meg úgy a különböző iskolák, mint azok tanító testületeire nézve a szervezetet és nyugdíjintézetet. Most jött a sor a középiskolák tanáraitra. Nézetünk szerint az országos középiskolai nyugdíjintézet csakis a középiskolai tanároknak szólván, abba a felső iskolák tanárkarai nem érthetők bele; majd ha a felsőbb oktatás rendezése jövendő szőnyegre, akkor leendő helye és ideje az iskolafentartó hatóságoknak az akadémiák stb. tanáira terhelendő nyugdíjintézet kérdésében érdemlegesen nyilatkozni. Addig időelőtti. Jelenleg tehát csakis arról lehet szó: vajjon minő állást foglaljon egyházkerületünk és debreczeni tanárkarunk a középiskolai országos nyugdíjintézetet illetőleg.

Mínt hogy a debreczeni főiskola tanárainak már régibb idő óta van közös nyugdíjintézetük a kerület, egyes alapító-hagyományozók és maguknak a tanároknak összeható tényleges részvételével, és pedig oly szép tőkével és jövedelemmel, mely jelen állapotában is egyes tekintetekben, kedvezőbb és előnyösebb anyagilag is, mint a mit az állam a leiratban nyujtani ígér, jövőre pedig a mi nyugdíjintézetünk oda fejlődhetik,

minden előjel és számítás szerint oda is fog fejlődni nem sok év múlva, hogy a tanári fizetéssel egyenlő nyugdíjt lesz képes adni kiérdemült tanárainak: anyagi szempontból sem kívánatos, hogy a debreczeni tanárkar egyetemlegesen elhagyja az egyházi tűzhelyet, a saját talajt és az állam szárnyai alá menjen át.

Az átmenetel a középiskolák tanárait illetőleg úgy történhetnék, ha a mostani egységes debreczeni tanári nyug- és gyámintézetből a gymnasiumi és képezdei tanártagok részére kiszakíthatnák a szükséges jogos illeték s a miniszteri leírat kívánalmainak elég tétetvén abból, jövőre minden összekötetés megszakíthatnák a kilépettekre nézve az állami és debreczeni nyugdíjintézet között, mert a jelenlegi tanártagok részére, ha kiválás szüksége állana elő, kiadatnák a jogos hányad, vagy illeték, de már ezután választandó középiskolai tanár részére, ki tagja sem volt, nem is lehetne a mi nyugdíjintézetünknek, — innen semmi fedezet el nem vonható.

A mi nyugdíjintézetünket fentartó, tápláló és igazgató főhatóság, t. i. az egyházkerület, kimondhatja, ha országos és a tanártestület anyagi és más érdekei kívánnák, a mi nyugdíjintézetünk megsztását, — legalább ez eljárás lehetőnek mutatkozik, feltéve, hogy úgy a megmaradók, mint a kilépők jelen és jövő igénye hátrányt nem szenvedend; és feltéve, hogy az egyházkerület az elvi és önállósági tekintetben áldozatot hozni hajlandó lenne.

A jogakadémiai tanárkar egyik alkotó része a mi nyugdíjintézetünknek. E szak tanárai nyugdíjt illetőleg a felsőbb oktatásnál hozandó törvény korszakáig a nem ő rájuk tervelt országos nyugdíjintézetbe be nem léphetnek, sőt maga kerületünk is várakozó állást kell hogy foglaljon e tekintetben. Minő sorsa lesz jogakadémiánknak a jövőben, előre be nem látható, hogy minő kár háramlanék nyugdíjintézetünkre a most belépés által, a többek közt csak azon egy esélyt említjük fel: ha a felsőbb oktatási törvény oly magas követelményeket róvna helyi jogakadémiánkra, hogy anyagilag lehetlen volna azoknak eleget tenni, s talán erögyűjtésig szünetelnie kellene, vagy tán meg is szünnék: a most átadott tőke és járulék, nyugdíjintézetünkre nézve, mint átolvasztott, államossított összeg elveszhetne, s az eddig féltetten őrzött becses örökség csonkulást és hiányt szenvedne. Ellenzi a most belépést egy bekövetkezhető kedvező esélyre gondolás, ha t. i. nagymérvű fellángolás és az idők érettsége folytán magasb rendű tanintézet, egyetemszerű főiskolává fejlődnek mostani akadémiai szakunk, hisz ez régibb keltű hő vágyakozás és remény tárgya, ily esetben nehezítő körülmény né válának a mostani nyugdíjalappal nem rendelkezhetés az akadémiát illetőleg.

Végre ellenzi a debreczeni tanároknak egyetemleges belépését az országosan tervelt középiskolai nyugdíjintézetbe és így saját alapunk, legalább részben és nagy részben elidegenítését a theologiai tanárok lelkész mivolta és az egyházhoz való helyzete. Még a középiskolát lehet némileg félig állami, félig egyházi természetűnek tekinteni, s bizonyára az állam befolyásától, az autonomia részleges fentartása mellett is, az el nem vonható, sőt a melyik gymnasiumnál az államsegély már alkalmazva van, mondhatni, az vegyes intézet kezd válni az egyház és az állam közt, kormányzatra, sőt tán szellemre nézve is. A theologiai akadémia az az egyetlen fő tanintézetünk, mely az állam befolyásától függetlenségét teljesen megőrizte, egészen és mindenestől az egyházé, s nem is fog az államjog modern fejlődésére tekintve is, soha az állam vezető

gyámsága alá esni; se a korszellem, se a presbyterianismus elve nem engedi azt. A hittanárokról, mint lelkészokról, konvent és zsinat van jogosítva és hivatott nyugdíj tekintetében gondoskodni és nem az állam; de az egyház nem is bocsáthatja hittanárait a politika hullámozó viharai által változó államkormányoktól függés alá, még nyugdíj tekintetében sem, hiszen eljöhhet ránk nézve is az egyház és állam elválasztásának nagy fordulata; a mikor a nyugdíjazás is kiesnék az állam kezéből a felekezeti autonom hittanárookra nézve.

Ha minden iskola és minden szakú tanárkar az idők és alakulások kényszere alatt elszoríthatnák is az egyháztól: a theologia soha el nem mehet, el nem vonathatik, az véglehelletig az egyházhoz hű intézmény tartozik maradni, azzal élni, sőt, ha kell, azzal halni köteles. Végszavunk: maradjon meg a mi nyugdíjintézetünk autonom és egyházi a maga egészében, ha pedig meg kellene bontani: az akadémiai rész külön tartassék fel.

Debreczen, 1890. január 22.

Balogh Ferencz,
hittanár.

Közügyeink.

Egy elszomorító jelenség protestáns középiskoláink ügyében.

Figyelmessé tétetvén ezen lap 12-ik számában D. úr által ösmertetett azon „érdekes és kiváló fontosságú füzetre“, mely a napokban a dunamelléki ev. ref. egyházkerület kiadásában következő címmel jelent meg: „A dunamelléki ev. ref. egyházkerület középiskolái által beszerzendő s használandó legszükségesebb taneszközök jegyzéke“, igyekeztem azt megszerezni és átnézni, annyival inkább, mert D. úr ezt „melegen ajánlja vidéki tanári testületeink figyelmébe.“ A füzetet megkaptam és átnéztem. De e közben a S.-pataki Lapok 13-ik száma is foglalkozott e füzettel, s bár elősmeri annak hasznos voltát, nem tartja teljesen helyes és minta-összeállításnak. Nem állhatom meg, hogy magam is hozzá ne szóljak.

Ezen jegyzékben a taneszközök öt csoportban vannak összeállítva, de én az utóbbi négy csoporthoz nem szólok, ezt a munkát avatottabb szaktársaimra hagyom; csupán az első csoportra, a természetrajzi taneszközök jegyzékére mondom el észrevételeimet.

1. Állattani csoport. Fel van benne sorolva tizenegy csontváz, 4 emlős-, 2 madár-, 1 teknőc-, 1 hulló-, 1 farkatlan és egy farkas kételtű- és 1 halcsontváz. Már én az emlősök közül 3 csontvázat (ember, majom, kutya) elégnék tartanék, s a majom-csontvázat nem hagynám ki; hanem a kaponya-gyűjteményre fektetnék nagy súlyt. Hiszen a kaponyák, különösen a fogak száma és alakja miatt oly nagy fontosságúak, hogy azok után nemcsak az állatok életmódját, hanem nemét és fajtát is legtöbb esetben biztoson meg lehet határozni. És aztán kaponyához jutni nagyon könnyű. A debreczeni főiskolai muzeumban is csak 8 csontváz van, ugyanannyi fajt képviselve, de a kaponyák száma 60, bár ezek csak 35 fajt képviselnek.

A kitömött 24 emlős nagyon elég lenne; de a nehezen

megszerezhető *Histrix*, *Dasybus*, *Bradypus*, *Didelphis*, *Halmaturus*, *Echidna*, *Felis Lynx* és *Lemming* helyett szükségesebb volna egy Majom; a gyakran országos csapásként fellépő mezei Poczok, a Fogasvakony és az őz. Madarakból 64 faj van felsorolva; elég is lenne ennyi, csak hogy az összeállítás nagyobb figyelmet követelt volna. A nehezebben megszerezhető fajok helyett (*Parus pendulinus*, *Sylvia turdoides*) vagy könnyebben megszerezhető fajokat kellett volna tenni, vagy csak azt mondani, hogy valamelyik *Parus* és valamelyik *Sylvia*. A drága *Pingvint* pedig elég lenne rajzban felmutatni.

A borszesz készítményekből követel a jegyzék 1 Teknőcöt, 5 Kigyót, 3 Békát, 16 Halat, — még az óriáskigyót és a vizát is borszeszbe tétetné. Ezek közül is többet ki lehetne hagyni, s helyökbe olyanokat tenni, a melyek könnyebben megszerezhetőek és sokkal szükségesebbek. Például: a *Testudo graeca* helyett *Emys europaeae* tennék. Nem lehet feladatomban minden tárgyat egyenként bírálathoz alá venni, csak általánosságban jegyzem meg, hogy az Óriás kigyónak a csontvázát is feleslegesnek tartanám, de borszeszben meg sem ezt, sem a vizát nem követelném. Ellenben, ha az *Amphibia ecaudata*-kból hármat megkövetelnék, pedig ennyi csakugyan kellene, sőt negyediknek a leveli békát, s ötödiknek a különböző átalakulásban lévő békaporontyokat is oda tenném: akkor a caudátákat nem hagynám egészen, ki, hanem egy *Göte* fajt (vízi bornyú) legalább is betennék.

A gerinceseken kívül a többi állatkörrel szemben elég szerény, de elegendő a jegyzék követelése, hanem a Férgek körét egészen kihagyta, holott a Nadályt, Bélgilisztát, Mételet és Galandférget be lehetett volna tenni.

A növénytani csoport igen röviden és igen helyesen van tárgyalva.

Kimagasló botrányt szolgáltat az Ásványok névjegyzéke, melyről alig képzelhető, hogy szakember követte el, ha az nem volt czélja, hogy a dunamelléki egyházkerület közgyűlését csúffá tegye, a mit szinte nem tudok elképzelni. Ez a jegyzék ugyanis a Dr. Szabó József egyetemi tanár felsőbb tanításra és gyakorlati használatra írt ásványtanából van kiírva ugyanazon sorrendben; még azt is megtartotta, hogy a közönségesebb és könnyen megszerezhető ásványokat ő is, mint Dr. Szabó vastagított betűkkel nyomatta, kivéven a Rhodochrositot és Azuritot; de négyet tévesen olyat nyomtatott vastagított betűkkel Dr. Szabótól eltérőleg, a melyeknek egyike a Natronit a gyűjteményben nem is tartható, hárma pedig (*Idrialit*, *Geomyricit* és *Copalit*) a ritkábbak közé tartozik. Kihagyta azonban a *Naphtha*, *Betanaphtha*, *Pittolium* és *Benzol* csoportokat, a mi igen helyesen történt; de hogy az *Anthracitot*, *Cannel coal*t, *Barnaszenet*, *Termés faszenet* és *Turfát* kihagyta, azt már nem helyeselhetem. Azt is hibának tartom, hogy a *Termés vas* mellett a *Meteoriteket* figyelmen kívül hagyta.

Jól tudom én, hogy a gyűjtemények nem csak a tanulókért, hanem a tanárokért is vannak, s nagyon helyes, ha több anyag van benne, mint a mennyi a tanulók számára szükséges; de annyit összeállítani egy gyűjteményben, a mennyit a jegyzék felsorol, teljesen lehetetlen, már csak azért is, mert a Sárospataki Lapok által is felemlített *Termés czink*, *Czinkbromid* és *Czinkjodidnak* még létezése is kérdéses, annyival inkább kevésbé található valamely gyűjteményben. De nem is létezik az itt felsorolt minden ásvány önállólag, hanem csak más ásványban

fordul elő, mint keverék. Vagy ha létezik is, nem lehet ám mindeniket a gyűjteményben eltartani, mert kevés idő alatt felbomlik.

Ámde a jegyzék minden ásványt, melyet Dr. Szabó a maga ásványtanában felsorol, a gymnasiumi gyűjtemény számára beszerzendőnek jelöli, még a vizet is (175. sz.), holott nincs a föld kerekiségének olyan gyűjteménye s nem is lehet, melyben mindezek megvolnának. A néhai Szőnyi Pál által sok éven keresztül, szakavatottsággal, nagy szorgalommal és ropant költséggel összeállított gyűjtemény már csak a tekintélyesebbek közé tartozott, melyért a szerb kormány 18,000 frtot ajánlott a tulajdonosnak; és ezen gyűjtemény 6336 folyó számmal csak 481 ásványfajt képvisel. Ennyit sem lesz képes egyetlenegy gymnasium összeállítani; hát 791 fajt hogy lenne képes! Anyagi ereje sincs hozzá s nem is lesz soha. Hiszen összeállítottam én a középiskolák számára a Szőnyi-féle kisebb ásványgyűjteményből 38-at, 244—444 darab ásványból, 27—54 frt árban, s az árjegyzéket minden hazai középiskolának megküldöttem. Megvettek belőle 13-at, de hármat tanuló, egyet orvos, egyet tanítóképző intézet, egyet felsőbb leányiskola vevén meg, csak 7 esik a középiskolákra. Ezek voltak pedig: a komáromi kath. gymnasium, a pápai ev. ref. főiskolai gymnasium, a békési hat osztályú gymnasium, a budapesti VIII. kerületi főreáliskola, a h.-m.-vásárhelyi gymnasium, a soproni ev. lyceum s a debreczeni városi reáliskola. Ily jutányos áron, a midőn a gyűjtemény egyes ásványai 10 $\frac{1}{2}$ krba esnek, másutt sehol gyűjteményt venni nem lehet s mégis itt vár 25 gyűjtemény az eladásra, pedig bizonyosan több 25-nél azon gymnasiumok száma hazánkban, melyek ásványgyűjteménnyel nem bírnak.

Ily körülmények között nem volna szabad a gymnasiumokat a felszereléstől túlságos követelés által elrettenteni, sőt a jól összeállított jegyzéket is olyan útasítással kellene ellátni, melyből meg lehetne tudni, hogy hol és milyen árban lehet valamit megszerezni.

Ezt a napokban közrebocsátott taneszközök jegyzékét pedig, mint a dunamelléki egyházkerület tekintélyével össze nem férhető szemfényvesztő férczművet legjobb lenne minél előbb bevonnai és megsemmisíteni; helyette azonban elősmert szakférfiak által egy másikat, csak a minimumot felölelő, de a forrásokat és az árakat is megjelölő jegyzéket készíttetni.

Kovács János,
tanár.

Nekrológ.

Koncz Lajos 1834—1890.

(Vége.)

A helybeli ev. ref. gymnasiumnak 27 évig volt buzgó tanára s ez időközben több ízben s több éven át buzgó igazgatója is. S minthogy a gymnasiumot mindenkor Kisujzállás szemfényének, egyik legfőbb kincsének s az emberiség gyors és fokozódó haladásában e városra nézve a műveltség valószínű veteményes kertjének tartotta: mindent elkövetett, hogy ez intézet a fejlődés magasabb fokára emeltessék. A hol lehetett, maga buzgólkodott; ott pedig, a hol másokra volt utalva, másokat buzdított.

minden előjel és számítás szerint oda is fog fejlődni nem sok év múlva, hogy a tanári fizetéssel egyenlő nyugdíjt lesz képes adni kiérdemült tanárainak: anyagi szempontból sem kívánatos, hogy a debreczeni tanárkar egyetemlegesen elhagyja az egyházi tűzhelyet, a saját talajt és az állam szárnyai alá menjen át.

Az átmenetel a középiskolák tanárait illetőleg úgy történhetnék, ha a mostani egységes debreczeni tanári nyug- és gyámintézetből a gymnasiumi és képezdei tanártagok részére kiszakíttatnék a szükséges jogos illeték s a miniszteri leírat kívánalmainak elég tétetvén abból, jövőre minden összeköttetés megszakíttatnék a kilépettekre nézve az állami és debreczeni nyugdíjintézet között, mert a jelenlegi tanártagok részére, ha kiválás szüksége állana elő, kiadatnék a jogos hányad, vagy illeték, de már ezután választandó középiskolai tanár részére, ki tagja sem volt, nem is lehetne a mi nyugdíjintézetünknek, — innen semmi fedezet el nem vonható.

A mi nyugdíjintézetünket fentartó, tápláló és igazgató főhatóság, t. i. az egyházkerület, kimondhatja, ha országos és a tanártestület anyagi és más érdekei kívánnák, a mi nyugdíjintézetünk megosztását, — legalább ez eljárás lehetőnek mutatkozik, feltéve, hogy úgy a megmaradók, mint a kilépők jelen és jövő igénye hátrányt nem szenvedend; és feltéve, hogy az egyházkerület az elvi és önállósági tekintetben áldozatot hozni hajlandó lenne.

A jogakadémiai tanárkar egyik alkotó része a mi nyugdíjintézetünknek. E szak tanárai nyugdíjt illetőleg a felsőbb oktatásnál hozandó törvény korszakáig a nem ő rájuk tervelt országos nyugdíjintézetbe be nem léphetnek, sőt maga kerületünk is várakozó állást kell hogy foglaljon e tekintetben. Minő sorsa lesz jogakadémiánknak a jövőben, előre be nem látható, hogy minő kár háramlanék nyugdíjintézetünkre a most belépés által, a többek közt csak azon egy esélyt említjük fel: ha a felsőbb oktatási törvény oly magas követelményeket róvna helyi jogakadémiánkra, hogy anyagilag lehetlen volna azoknak eleget tenni, s talán erőgyűjtésig szünetelnie kellene, vagy tán meg is szünnék: a most átadott tőke és járulék, nyugdíjintézetünkre nézve, mint átolvasztott, államosított összeg elveszhetne, s az eddig féltetten őrzött becses örökség csonkulást és hiányt szenvedne. Ellenzi a most belépést egy bekövetkező kedvező esélyre gondolás, ha t. i. nagymérvű fellángolás és az idők érettsége folytán magasb rendű tanintézeté, egyetemszerű főiskolává fejlődnek mostani akadémiai szakunk, hisz ez régibb keltű hő vágyakozás és remény tárgya, ily esetben nehezítő körülmény né válának a mostani nyugdíjalappal nem rendelkezhetés az akadémiát illetőleg.

Vége ellenzi a debreczeni tanároknak egyetemleges belépését az országosan tervelt középiskolai nyugdíjintézetbe és így saját alapunk, legalább részben és nagy részben elidegenítését a theologiai tanárok lelkes mivolta és az egyházhhoz való helyzete. Még a középiskolát lehet némileg félig állami, félig egyházi természetűnek tekinteni, s bizonyára az állam befolyásától, az autonomia részleges fentartása mellett is, az el nem vonható, sőt a melyik gymnasiumnál az államsegély már alkalmazva van, mondhatni, az vegyes intézeté kezd válni az egyház és az állam közt, kormányzatra, sőt tán szellemre nézve is. A theologiai akadémia az az egyetlen fő tanintézetünk, mely az állam befolyásától függetlenségét teljesen megőrizte, egészen és mindenestől az egyházé, s nem is fog az államjog modern fejlődésére tekintve is, soha az állam vezető

gyámsága alá esni; se a korszellem, se a presbyterianismus elve nem engedi azt. A hittanárokról, mint lelkeszokról, konvent és zsinat van jogosítva és hivatott nyugdíj tekintetében gondoskodni és nem az állam; de az egyház nem is bocsáthatja hittanárait a politika hullámzó viharai által változó államkormányoktól függés alá, még nyugdíj tekintetében sem, hiszen eljöhhet ránk nézve is az egyház és állam elválasztásának nagy fordulata; a mikor a nyugdíjazás is kiesnék az állam kezéből a felekezeti autonom hittanárookra nézve.

Ha minden iskola és minden szakú tanárkar az idők és alakulások kényszere alatt elszoríttatnék is az egyháztól: a theologia soha el nem mehet, el nem vonathatik, az véglegelétig az egyházhhoz hű intézmény tartozik maradni, azzal élni, sőt, ha kell, azzal halni köteles. Végszavunk: maradjon meg a mi nyugdíjintézetünk autonom és egyházi a maga egészében, ha pedig meg kellene bontani: az akadémiai rész külön tartassék fel.

Debreczen, 1890. január 22.

Balogh Ferencz,
hittanár.

Közügyeink.

Egy elszomorító jelenség protestáns középiskoláink ügyében.

Figyelmessé tétetvén ezen lap 12-ik számában D. úr által ösmertetett azon „érdekes és kiváló fontosságú füzetre“, mely a napokban a dunamelléki ev. ref. egyházkerület kiadásában következő címmel jelent meg: „A dunamelléki ev. ref. egyházkerület középiskolái által beszerzendő s használandó legszükségesebb taneszközök jegyzéke“, igyekeztem azt megszerezni és átnézni, annyival inkább, mert D. úr ezt „melegen ajánlja vidéki tanári testületeink figyelmébe.“ A füzetet megkaptam és átnéztem. De e közben a S.-pataki Lapok 13-ik száma is foglalkozott e füzettel, s bár elősmeri annak hasznos voltát, nem tartja teljesen helyes és minta-összeállításnak. Nem állhatom meg, hogy magam is hozzá ne szóljak.

Ezen jegyzékben a taneszközök öt csoportban vannak összeállítva, de én az utóbbi négy csoporthoz nem szólok, ezt a munkát avatottabb szaktársaimra hagyom; csupán az első csoportra, a természetrajzi taneszközök jegyzékére mondom el észrevételeimet.

1. Állattani csoport. Fel van benne sorolva tizenegy csontváz, 4 emlős-, 2 madár-, 1 teknőcz-, 1 hulló-, 1 farkatlan és egy farkas kételtű- és 1 halsontváz. Már én az emlősök közül 3 csontvázat (ember, majom, kutya) elégnék tartanék, s a majom-csontvázat nem hagynám ki; hanem a kaponya gyűjteményre fektetnék nagy súlyt. Hiszen a kaponyák, különösen a fogak száma és alakja miatt oly nagy fontosságúak, hogy azok után nemesak az állatok életmódját, hanem nemét és fajtát is legtöbb esetben biztoson meg lehet határozni. És aztán kaponyához jutni nagyon könnyű. A debreczeni főiskolai muzeumban is csak 8 csontváz van, ugyanannyi fajt képviselve, de a kaponyák száma 60, bár ezek csak 35 fajt képviselnek.

A kitömött 24 emlős nagyon elég lenne; de a nehezen

megszerezhető *Histrix*, *Dasypus*, *Bradypus*, *Didelphis*, *Halmaturus*, *Echidna*, *Felis Lynx* és *Lemming* helyett szükségesebb volna egy *Majom*; a gyakran országos csapásként fellépő mezei *Pocok*, a *Fogas vakony* és az *öz*. Madarakból 64 faj van felsorolva; elég is lenne ennyi, csak hogy az összeállítás nagyobb figyelmet követelt volna. A nehezebben megszerezhető fajok helyett (*Parus pendulinus*, *Sylvia turdoides*) vagy könnyebben megszerezhető fajokat kellett volna tenni, vagy csak azt mondani, hogy valamelyik *Parus* és valamelyik *Sylvia*. A drága *Pingvint* pedig elég lenne rajzban felmutatni.

A borszesz készítményekből követel a jegyzék 1 *Teknőczt*, 5 *Kigyót*, 3 *Békát*, 16 *Halat*, — még az óriáskigyót és a vizát is borszeszbe tétetné. Ezek közül is többet ki lehetne hagyni, s helyökbe olyanokat tenni, a melyek könnyebben megszerezhetőek és sokkal szükségesebbek. Például: a *Testudo graeca* helyett *Emys europaeát* tennék. Nem lehet feladatom minden tárgyat egyenként bíráló alá venni, csak általánosságban jegyzem meg, hogy az *Óriás kigyónak* a csontvázát is feleslegesnek tartanám, de borszeszben meg sem ezt, sem a vizát nem követelném. Ellenben, ha az *Amphibia* caudatákból hármat megkövetelnék, pedig ennyi csakugyan kellene, sőt negyediknek a leveli békát, s ötödiknek a különböző átalakulásban lévő békaporontyokat is oda tenném: akkor a caudatákat nem hagynám egészen, ki, hanem egy *Göte* fajt (vízi bornyú) legalább is betennék.

A gerinceseken kívül a többi állatkörrel szemben elég szerény, de elegendő a jegyzék követelése, hanem a *Férgek* körét egészen kihagyta, holott a *Nadályt*, *Bélgilisztát*, *Mételyt* és *Galandférgyet* be lehetett volna tenni.

A növénytani csoport igen röviden és igen helyesen van tárgyalva.

Kimagasló botrányt szolgáltat az *Ásványok* névjegyzéke, melyről alig képzelhető, hogy szakember követte el, ha az nem volt ezéja, hogy a dunamelléki egyházkerület közgyűlését csúffá tegye, a mit szinte nem tudok elképzelni. Ez a jegyzék ugyanis a *Dr. Szabó József* egyetemi tanár felsőbb tanításra és gyakorlati használatra írt *Ásványtanából* van kiírva ugyanazon sorrendben; még azt is megtartotta, hogy a közönségesebb és könnyen megszerezhető ásványokat ő is, mint *Dr. Szabó* vastagított betűkkel nyomatta, kivéven a *Rhodochrositot* és *Azuritot*; de négyet tévesen olyat nyomtatott vastagított betűkkel *Dr. Szabótól* eltérőleg, a melyeknek egyike a *Natronit* a gyűjteményben nem is tartható, hármá pedig (*Idrialit*, *Geomyricit* és *Copalit*) a ritkábbak közé tartozik. Kihagyta azonban a *Naphtha*, *Betanaphtha*, *Pittolium* és *Benzol* csoportokat, a mi igen helyesen történt; de hogy az *Anthracitot*, *Cannel coal*t, *Barnaszenet*, *Termés faszenet* és *Turfát* kihagyta, azt már nem helyeselhetem. Azt is hibának tartom, hogy a *Termés* vas mellett a *Meteoriteket* figyelmen kívül hagyta.

Jól tudom én, hogy a gyűjtemények nem csak a tanulókért, hanem a tanárokért is vannak, s nagyon helyes, ha több anyag van benne, mint a mennyi a tanulók számára szükséges; de annyit összeállítani egy gyűjteményben, a mennyit a jegyzék felsorol, teljesen lehetetlen, már csak azért is, mert a *Sárospataki Lapok* által is felelített *Termés cizink*, *Czinkbromid* és *Czinkjodidnak* még létezése is kérdéses, annyival inkább kevésbé található valamely gyűjteményben. De nem is létezik az itt felsorolt minden ásvány önállólag, hanem csak más ásványban

fordul elő, mint keverék. Vagy ha létezik is, nem lehet ám mindeniket a gyűjteményben eltartani, mert kevés idő alatt felbomlik.

Ámde a jegyzék minden ásványt, melyet *Dr. Szabó* a maga ásványtanában felsorol, a gymnasiumi gyűjtemény számára beszerzendőnek jelöli, még a vizet is (175. sz.), holott nincs a föld kerekiségének olyan gyűjteménye s nem is lehet, melyben mindezek megvolnának. A néhai *Szőnyi Pál* által sok éven keresztül, szakavatottsággal, nagy szorgalommal és ropant költséggel összeállított gyűjtemény már csak a tekintélyesebbek közé tartozott, melyért a szerb kormány 18,000 frtot ajánlott a tulajdonosnak; és ezen gyűjtemény 6336 folyó számmal csak 481 ásványfajt képvisel. Ennyit sem lesz képes egyetlenegy gymnasium is összeállítani; hát 791 fajt hogy lenne képes! Anyagi ereje sincs hozzá s nem is lesz soha. Hiszen összeállítottam én a középiskolák számára a *Szőnyi-féle* kisebb ásványgyűjteményből 38-at, 244—444 darab ásványból, 27—54 frt árban, s az árjegyzéket minden hazai középiskolának megküldöttem. Megvettek belőle 13-at, de hármat tanuló, egyet orvos, egyet tanítóképző intézet, egyet felsőbb leányiskola vevén meg, csak 7 esik a középiskolákra. Ezek voltak pedig: a komáromi kath. gymnasium, a pápai ev. ref. főiskolai gymnasium, a békési hat osztályú gymnasium, a budapesti VIII. kerületi főreáliskola, a h.-m.-vásárhelyi gymnasium, a soproni ev. lyceum s a debreczeni városi reáliskola. Ily jutányos áron, a midőn a gyűjtemény egyes ásványai 10 $\frac{1}{2}$ krba esnek, másutt sehol gyűjteményt venni nem lehet s mégis itt vár 25 gyűjtemény az eladásra, pedig bizonyosan több 25-nél azon gymnasiumok száma hazánkban, melyek ásványgyűjteménnyel nem bírnak.

Ily körülmények között nem volna szabad a gymnasiumokat a felszereléstől túlságos követelés által elrettenteni, sőt a jól összeállított jegyzéket is olyan útasítással kellene ellátni, melyből meg lehetne tudni, hogy hol és milyen árban lehet valamit megszerezni.

Ezt a napokban közrebocsátott taneszközök jegyzékét pedig, mint a dunamelléki egyházkerület tekintélyével össze nem férhető szemfényvesztő férczművet legjobb lenne minél előbb bevonni és megsemmisíteni; helyette azonban elősmert szakférfiak által egy másikat, csak a minimumot felölölő, de a forrásokat és az árakat is megjelölő jegyzéket készíttetni.

Kovács János,
tanár.

Nekrológ.

Koncz Lajos 1834—1890.

(Vége.)

A helybeli ev. ref. gymnasiumnak 27 évig volt buzgó tanára s ez időközben több ízben s több éven át buzgó igazgatója is. S minthogy a gymnasiumot mindenkor Kisujszállás szemfényének, egyik legfőbb kincsének s az emberiség gyors és fokozódó haladásában e városra nézve a műveltség valószínű veteményes kertjének tartotta: mindent elkövetett, hogy ez intézet a fejlődés magasabb fokára emeltessék. A hol lehetett, maga buzgólkodott; ott pedig, a hol másokra volt utalva, másokat buzdított.

Hányszor mondogatta nekünk, fiatalabb kartársainak, midőn meglepetve emlegettük, hogy alig van Magyarországon város, melyben a gazdaközönség köréből annyi értelmes, megbízható és pontos hivatalnok kerülne ki, hányszor elmondotta, hogy Kisújszállás mindezt gymnasiumának köszönheti.

Egész ittléte alatt, családján kívül ez intézet volt leg-tisztább, legnemesebb örömeinek színhelye; örvendett virágzásának, búszult, valahányszor hanyatlani kezdett, és méltán.

Egész életével Kisújszálláshoz volt forrva és jól tudta, hogy e városnak egész haladása, jövője iskoláihoz, szóval művelődési intézményeihez fűződik.

33 éves tanári pályáján, melyből hatot H.-Nánáson, 27-et pedig Kisújszálláson töltött el, tanítványainak valóságos Mentora, atyja vala, kik a gyermeki szeretet őszinte odaadásával ragaszkodtak hozzá. A tanári pályáján kartársainak szakavatott üggyársa, barátainak önzetlen barátja vala, mi pedig, fiatalabb tanár- és kartársai egy őszinte jóakarót és gazdag tapasztalatokkal bővelkedő tanácsadónkat veszítettük és gyászoljuk halálában.

Igen! Gyászol téged, dicső halott, protestáns egyházad is, melynek utolsó lehelletedig hű tagja valál; sajnálnak téged kartársaid, kiknek számára őszinte s jóakaró tanácsod mindig készen állt; tanítványaid pedig legrégibb s szerető tanárjukat siratják koporsód felett.

Valóban! Mi mindnyájan olyan embert veszítettünk benned, ki méltóan betöltve tanári hivatásodat, fényt árasztottál körülre. Lengjen azért utolsó búcsúszólk, áldó békeként porraid felett.

Isten veled! Isten veled szerető nőd, gyermekeid, fiad nevében, kik családi neveddel, jellemvonásaiddal becsületes kitaró munkásságodat is örökölni akarván, fájó szívvel könyeznek távozásodon.

Isten veled barátaid és kortársaid nevében, kik koporsóddal egy fáradhatlan és lelkes munkatársukat kísérték a sír éjjelebe.

Isten veled e gyászoló gyülekezet s Kisújszállás közönsége nevében, a mely előtt e város legszebb és legelső tanintézetében 27 évig lobogtattad a tudomány, a felvilágosodás és nemzeti műveltség világító szövetnekét, s e hosszú idő alatt annyi derék polgárral ajándékoztad meg tanítványaidban e város társadalmát és a magyar hazát, kik közül most többen, mint meglett s előkelő emberek, hálás szívvel fűznek borostyánkoszorút hamvaid felett.

Végül Isten veled legtisztább örömeid színhelyének, kedves gymnasiumodnak, a tanári karnak és tanuló ifjuságnak nevében, kiktől elváltál s közéjük nem térsz vissza soha, s helyedet köztük es k a kölcsönös tisztelet, a kartársi őszinte becsülés kegyeletes emléke és tanítványaid odaadó hálaérzete fogja betölteni.

Isten veled!

K ü l f ö l d .

Apróságok.

Minden kommentár nélkül közlök itt egy politikai lapjainkat már bejárt rövid hirt. Badenben egyik tanító leány-növendékét „ostobá“-nak nevezte, az iskolai tanítás alatt, mivel beléptek az nem köszönt neki. A megsértett leány atyja panaszt emelt, mert egész családja megbántatott. A bírói

ítélet a tanítót 8 márk pénzbüntetésre tartá méltónak, mihez vagy 200 márk perköltség járt. Mit szólnának a mi jó falusi tanítóink (ütésre oly igen kész pálczáikkal) egy ily ítélethez hazánkban?

Csehországban csaknem 5 század letelte után a nagy előreformátor: Huss neve újabb mozgalomra szolgáltatott okot, a mint ez ügyet is a politikai lapok már eleget szellőztették. A tartományi gyűlésen mult év nov. 25-én óriási zajt idézett elő azon indítvány, hogy Huss nevét a muzeumban emléktáblával jelöljék meg. Brovy apát szenvedélyesen szolt ellene, mivel „Huss az okozója a kath. egyház elleni felkelésnek.“ De e heves szónoklat csak olajat öntött a tűzre a radikálisoknál, kik Hussban látják az igazi csehség megszemélyesülését, s kik ama nyilatkozatra, hogy „Huss eme rehabilitálása a kath. egyház feletti kárhóztató ítélet“ élénken szólaltak fel a hussitismus mellett, mint szónokuk fejezte ki: „A nép a mai napra, melyen ez indítványt ostromolták, egykor mint a szégyen napjára tekintend vissza.“

Ezután Schwarzenberg Károly herceg szólalt fel: „Önök radikálisok ma nyíltan hussitáknak vallották magokat (kiáltások: azok vagyunk!) Huss tana a 15-ik század communismusa volt s a hussiták csakhamar rabló s gyujtogató bandává lőnek. (Zaj, dühöngés). A Schwarzenbergek egykor a Rosenbergek helyére léptek, a rózsza volt egykor harczi jel a hussiták ellen s én büszke lennék, ha a Schwarzenbergek kék-fehér zászlaja újra hívó jel lenne ez új hussiták ellen!“ (Zaj, mozgás.) Végre Schwarzenberg amaz indítványa, hogy a tartományi gyűlés igyekezzék a muzeumi emléktáblákkal jelzendő neveket úgy összeválasztani, hogy az ne sértse a vallásos érületet: bizottsághoz útasított. Azonban ezzel nem volt vége mindennek. Egyházi, sőt társadalmi térre is kihatott a mozgalom és óriási hullámokat vert: Schönborn prágai érsek decz. 8-án (Mária szeplőtlen fogantatása ünnepén) következő pásztori levelet bocsátotta ki: „Huss emléke keserűség és fájdalom; annak megújítása bajt és romlást jelez. Elképzelhetitek, minő fájdalom tölti el szívemet, látván, hogy némely zavart hintők azon fáradoznak, hogy ez embernek szerencsétlenséget hirdető emlékezetét most újra sértőleg felfrissítsék, nyájamban a vizálynak és gyűlöletnek magvát elhíntsek s az Istentől rendelt felsőség elleni lázadásra indítsák a nyugodt és békés lakosságot. Azért kérlek és esedezem nektek Isten és a Jézus Krisztus nevében: ne hagyjátok félrevezetni magatokat az által, mit mostanában néhány elvakított és rosszakaró ember közöttetek megpróbál. Ne ijedjete meg és ne inogjatek meg a szent egyházhoz és annak fejéhez, a római szentséges atyához való szeretetben és ragaszkodásban. A pápával való összeköttetés nélkül nincsen közösség senki számára a szent és üdvözítő anyaszentegyházzal s e nélkül az Istennel. Mert kinek ez nem anyja, annak Isten nem lehet atyja. (S. Cypr. De unit. eccl. No. 6.) Nem szolgálhattok Istennek és a sátánnak. Ha a szent egyház és a szentséges atya hív gyermekei akartok lenni, hinnietek kell, a mit ő hiszen; szeretnetek, a mit ő szeret; elkárhóztatni, a mit ő elkárhóztat. — Imádkozzatek főkép a szeplőtlen Szűzhöz és Istenanyához, Máriához. Róla tanítja az egyház: „Csupán Te semmisítéd meg a föld kerekiségének minden tévedéseit“. Őh imádkozzatek, hogy a tévtant, meghasonlást távoztassa el szeretett népétől. Ő drága hazánk oly sok kegyelmi helyén trónol és mindig kész meghallgatni buzgó kéréseinket“.

Azonban viszont az ellenkező nézetűek is megmozgatnak mindent. Jelentékeny mozgalom indult meg országszerte, melynek célja Huss számára Prágában egy óriási szobrot állítani, s e törekvésben a conservatívek táborából tiszteletreméltó csoport pártolt a radikálisokhoz. A felhívás a nagy szobor tárgyában a legelőkelőbb egyénektől aláírva, e szavakon kezdődik: „Cseh nép! Gyúladj haragra és keserűségre! Meggyalázták atyáidat, törzsedet, hitedet, áldozataidat, melyeket a népszabadság oltárára hozál“. S az általános gyűjtés a legszebb eredményeket mutatja fel. „Naponta átlag mintegy 1000 frt folyik be e célra“, mint az első idők tudósításai mondják. Nagy elégtételül tekinthetjük ezt az eredményt, bár kétségtelen, hogy a kath. egyház még ma sem, s ilyen példák után sem tud felemelkedni az igazi vallási türelmességre; ellenkezőleg hol lenézéssel, hol érzékenykedéssel kész a küzdelemre minden más felekezettel szemben s ily harci hevében kész még a történetet is meghazudtolni. — Lesz még alkalmunk e tárgyra visszatérni.

Futó Zoltán.

Különfélék.

A tiszántúli egyházkerület első közgyűlése június 2-án fog kezdődni. Előző napokon egyházkerületi bizottsági gyűlések fognak tartatni; a tanügyi bizottság folytatólagos közgyűlése május 31-re tűzött ki.

Egyházkerületi tanügyi bizottsági gyűlés. Említettük már lapunk egyik korábbi számában, hogy e gyűlés f. hó 1-re összehívatik. A gyűlés Vályi János főgondnok és Kiss Áron esperes urak elnökle alatt jelzett időben meg is kezdődött. Jelen voltak a nevezett elnökökön kívül, Székely Károly esperes, Fráter Imre, György Endre, Debreczenből Szűcs István, Némethy Lajos, Kiss Albert, Könyves Tóth Kálmán, Dr. Legányi Gyula urak. Szabó J. esperes úr, egyházmegyéjében éppen a canonica visitatiót folytatván, Szeremley József esperes úr pedig Osváth Lajos temetésén lévén Nádudvaron, a gyűlésen nem jelenhettek meg. A tanárkarok tagjai nagy számmal voltak jelen. Első tárgy volt a megürült theologiai tanszék betöltésére vonatkozó tanárkari javaslat, mely is elfogadtatván, a tanszékre pályázat hirdettetik s elfogadásra ajánlatik az akad. tanárkarnak az exegetikai tantárgyak új beosztására vonatkozó javaslata. A joghallgatók legációba mehetése tárgyában ismert tanárkari javaslat némi vita után elfogadtatván, az egyházker. közgyűlés és onnan a konvent elé terjesztendő. A jogakadémiai tanrend új szabályzatára vonatkozó, lapunkban már közölt véleményről illetőleg a tanrend és beosztás elfogadtatott; a tanerők szaporítására pedig Kiss Albert indítványa fogadtatott el, mely szerint a tanárkar felhívatik, hogy a szükségletet specifice mutassa ki. — A törvényszéki orvostan a miniszter felhívásához alkalmazkodólag csak egy félévben tanítandó. — A gymnasiumi igazgató jelentése feloleli a tanulók létszámát, előmenetelét, tandíj ügyét stb. Az érdekes jelentés egy része, a dolog természetéhez képest, tudomásul szolgál s fölterjesztetik az egyházker. közgyűléshez. Meglepte a gyűlést gymnasiumunk érdemes tanárának, Márk Pálnak, 31 évi szolgálat után tanszékéről való lemondását jelző beadványa. Az ügy az első napi gyűlésen nem fejeztethetett be, a mennyiben hogy a megüresedett tanszékre a pályázat idejekorán kiirathassék s a választás a legközelebbi közgyűlésen eszközölthessék, a

gymnasiumi tanárkar bízott meg a tanszék tárgyainak megjelölésével s javaslattételével. — Ezen ügygel kapcsolatban fölmerült az Osterlamm Ernő és Géresi Kálmán tanárok által elfoglalt két tanszék hovatarozásának ügye. Tudvalevő dolog ugyanis, hogy nevezett tanárok akadémiai jelleggel a gymnasiumban is tanítanak. A fontos ügyben adandó javaslattételre egy bizottság küldetett ki, Szűcs István, Némethy Lajos, Kiss Albert, Tóth Sámuel, Balogh Ferencz, Tüdős János és Joó István tagokkal. — A német nyelv tanítása ügyében érkezett miniszteri leíratra vonatkozólag olvastatnak az egyházkerületi középiskolák tanárkarainak nézetei. Elfogadtatott a debreczeni tanárkar nézete, melyszerint a miniszteri rendelet, mint autonóm iskolákra nem tartozó, egyszerűen vétessék tudomásul. A másodnapi gyűlésen már megjelent Szeremley József esperes úr is. Felolvastatván az első napi gyűlés jegyzőkönyve, hitelesített. A gymnasiumi tanárkar előző nap délutáni gyűlésén hozott javaslata szerint, a lemondott Márk Pál tanár helyére választandó tanárnak tárgyai a latin és német és mellék-tárgya a magyar nyelv lennének. Megállapodott a gyűlés a debreczeni főgymnasium jövő évi tanrendjének berendezésében. Az országos középiskolai tanári nyug- és gyámintézet tervezetere vonatkozó tanárkari és fentartó testületi vélemények olvastatván, ezek elvileg mind elfogadják a tervezetet; az ügy még nem készítettven kellőleg elő, tárgyalása a május 31-én tartandó tanügyi bizottsági gyűlésre halasztatott. Kínos érzések közt tárgyalta a gyűlés a m.-szigeti gymnasium érettségi vizsgáira vonatkozó miniszteri leíratot, mely bizony nagyon szomorú állapotokra vet világot. Kéressék föl az egyházker. közgyűlés, hogy indítson szigorú vizsgálatot az egész m.-szigeti főiskola szellemi és anyagi állapotait illetőleg. A szatmári gymn. általunk már ismerttetett szervezkedése örömmel vétett tudomásul. Még néhány kevésbé fontos tárgy tudomásul vétele után a gyűlés bevégezte tárgyalásait.

Károli Gáspár emléke a külföld szemében. Főiskolánk akadémiai igazgatója, Balogh Ferencz úr közelebb levelet kapott az angol bibliaterjesztő Társulat osztrák-magyarországi főügynökétől, Millard Henrik Eduárd úrtól, melyben hazánk e derék barátja, ki nyelvünket is éppen itt Debreczenben tanulta, a Károli Gáspár emléke ügyében több kérdést intéz nevezett igazgatónkhoz, t. i. hogy ki van-e már tűzve a jubileum napja? hol és miképen fog az ünnepeltetni? ott lesznek-e egész egyházunk képviselői? kihez kell intézni az üdvözlő levelet? emlékkő állíttatik-e Gönczön és eszközöltetik-e gyűjtés az egyház érdekeit előmozdító valamely alapra? Igen érdekes a levélnek ezen utolsó kérdése: „gondolja-e ön, hogy a kormány vesz valamely tudomást azon napról?“ Szeretjük hinni, a levélírás által tanúsított érdeklődés legalább azt mutatja, hogy a nagy angol Társulat részt veend egyházunk gönczi szép ünnepélyén, és pedig talán nem is csak egy üdvözlő levél, hanem külön küldötte által. Az az utolsó kérdés, kívülről hangoztatva, nem ébreszt-e az illető helyen olyan gondolatot, hogy a ki századokkal ezelőtt, azóta oly sok millió protestáns magyar lelki üdvére munkálkodott, annak emléke az egész magyar nemzet s az ezt képviselő magyar kormány hálájára is méltó?!

Hajdú-Nánás. Megragadó szép ünnepély folyt le mult vasárnap, virágvasárnapján H.-Nánáson a nem rég épült fiiskola egyik díszes termében. E napon leplezték le ugyanis a nagy alapító Soós Gábor olajba festett arcképét. A szép ünnepélyről részletes tudósítás érkezett hozzánk, melyet azonban

lapunk túlterheltsége miatt most nem kezdhethetnénk meg, jövő heti számunkban közlünk. Most csak annyit, hogy az ünnepély fénypontját Pákozdi Lajos lelkész úr szívet és lelket emelő hatalmas beszéde képezte.

Szapáryfalva. A már fél év óta tartó vallási háborgatás és zaklattatás folyvást növekedvén, miután a tanfelügyelő 5 hónap múlva bezáratta iskolánkat, mert államit állított fel, mit f. é. márcz. 9-én kimondott, én nem akarom azt az időt bevárni, szeretnék előbb elmenni 6 évi szenvedésem színhelyéről. Felkérem a velem cserélni szándékozó lelkésztársakat, tudassák velem csereszándékukat. Itt a fizetés 850 frt, lakást nem számítva hozzá, kert is van. Én megelégszem felényi fizetésű helylyel is, csak a tiszántúli kerületben legyen oly vidéken, hol nincs vallásüldözés és hitháborgatás. A hol csendes békességben folytathatja egy lelkész a maga hivatalt teendőit s nem idézik szolgabíró elé presbyteri vagy egyházközségi közgyűlés tartásáért. Tisztelettel Rácz Károly, ev. ref. lelképásztor.

A nagybányai ev. ref. egyházmegye f. évi tavaszi közgyűlését ápril 15-ik és következő napjain tartja. A magyar észak-kelet vasút vezérigazgatósága a gyűlésre utazóknak a III. kocsiosztályban 50% árleengedéssel ad jegyet Szatmártól bármely állomáson Nagy-Bányára és vissza. A nagybányai egyház a vendégeket szíves magyar vendégszeretettel várja.

Nagy-Becskerek. A „Torontál“ 30. száma írja: „F. év márcziushó 27-én nt. Szabó János esperes és nt. Garzó Gyula egyházm. tanácsbíró urak a nagy-becskereki ref. egyház látogatását eszközölték s az egyháznak úgy szellemi, mint anyagi állapotát rendben vezetettnek találták; különösen meglepte a nevezett egyház látogatóit Szalay József ref. lelkész ügybuzgó vallásoktatása, melyet a gyermekeknél fejtett ki, hol igazi valóságos élet tapasztaltatott s őszintén gratuláltak az egyháznak, s különösen az egyház lelkészének teljes megelégedésüket fejezték ki“.

Halálesetek. E nagyhét, a nagypéntek hetének folyamán több gyász hír érkezett hozzánk. Közöljük azokat sorban. Elsőnek érkezett ezen gyászlevél: „Mély fájdalomtól lesújtott szívvel tudatjuk a felejthetetlen jó férj, szeretett jó apa, testvér és rokon, nagytiszteletű Osváth Lajos úrnak, a nádudvari ev. ref. egyház 23 éven keresztül hű lelképásztorának, folyó év márczius hó 29-én éjjeli fél 11 órakor, életének 61-dik, boldog házasságának 23-dik évében történt gyászos kimúltát. A megboldogultnak porrészei folyó évi ápril 1-én az ev. ref. egyház szertartása szerint fognak a nádudvari sírkertben örök nyugalomra tétetni. Nádudvaron, 1890. márczius 29. Özv. Osváth Lajosné, szül. Mieskey Karolina; és gyermekei: Irén és Gizella, testvérei és rokonai nevében is.“ — A halálesetről a nádudvari ev. ref. egyháztanács is adott ki gyászjelentést, ezzel is kifejezvéen boldogult lelkészének emléke iránti tiszteletét. Mondhatjuk, hogy az elhunyt már váltság volt a halál, mert évek óta munkára tehetetlenül kellett szilődni. Enyhítse ennek tudata a hátramaradt hű nőt és a gyászoló édes gyermekek bánatát. A temetés alkalmával, mely nagy részvét mellett folyt le, Eröss Lajos földesi lelkész úr tartott vigasztaló, szép imádságot. — Vettük továbbá a következő gyász hírt tudató levelet a n.-bányai egyházmegyéből: Márczius 31-én kísérték örök nyugalomra az egrii gyülekezet 75 éves agg lelképásztorát, néhai nagytiszteletű Lengyel András, ki 20 évig a nagy-bányai ev. ref. egyházmegye tanácsbírája, házi és gyámpénztárnoka volt. Tömérdek nép a

községből és vidékéről. A háznál az egyházmegye nevében nt. Bencsik István esperes úr méltatta rövid beszédben a szerető gyöngéd férjet, a bölcs, jó apát, a hívő és hű lelképásztorát, az egyenes lelkű bírót s megindító imádságban kért vigaszt az özvegynék, erőt a fiúnak, a csengeri fényes egyház lelképásztorának, az árván maradt gyülekezetnek, és az egyházmegyének. A templomban Hajdú Zsigmond batizi lelkész, a Zoltárok könyve 43, 1 nyomán: „Itélj meg engemet én Istenem!“ kísérté számadására a sáfárt és az igaz Bíró nevében hallatta a kedvező ítéletet: Jó és hív szolgál. A temetőben, szintén rövid beszédben és imádságban Molnár Lajos kispelkesi lelkész vett búcsút az igaz embertől, ki után még a gyülekezetnek egy, gondnoki hivatalt több ízben viselt tagja köszönte meg a gyülekezet nevében a sok áldást, mit 37 éven keresztül a hit, remény és szeretet malasztjaiban szellemi családjára, a gyülekezetre árasztott a boldogult. A díszes és értékes koszorúk a fejfán szintén mutatták a megboldogult iránt érzett igaz tiszteletet. Siratják az elhunytat a szemei világát csaknem egészen elvesztett özvegy, az egyetlen fiú, meny és öt unoka. Az igaznak emlékezete legyen áldott. r. l. — Igaz részvételt vettük a következő gyászlapot is: „Soltész János ev. ref. lelkész és neje Széles Ida mint szülők, Soltész Jolán férjével Sátor Dávid ref. lelkészszel, Soltész Ida, Elemér és Margit mint testvérek, fájdalommal tudatják szeretett fióknak, illetve testvéröknek, Soltész Árpád tanárjelölt és szab. áll. hadnagynak, hosszas szenvedés után, élte 27-ik évében, márczius 28-án történt halálát. Temetése márczius 30-án, délután 5 órakor leendő Ombodon, az ev. ref. lelkész lakon. Legyen áldott emléke, békés síri álma!“ — Az elhunyt ifjú emberről van alkalmunk tudni, hogy fényes tehetségével, vasszorgalmával a b.-pesti tudományegyetem egyik legkiválóbb növendéke volt, ki a historikumok tanulmányozásában már is igen szép eredményeket tudott felmutatni. Óriási munkavágya ásta meg sírját, mert az fosztotta meg egészségétől s ejtette sorvasztó nehéz betegségbe. A társadalom egy rendkívül rokonszenves, kedves alakot vesztett el benne és családja az egyik fiút, a szép jövő édes reménységét. Keressen vigaszt az általunk személyesen ismert és nagyra becsült lelkész-család hitünk Ura, a feltámadott Jézus tudományában. A kinek sírjánál a történelem Muzsája s egy élénken részvevő társadalom gyászol a legmélyebben gyászolókkal együtt: az nem halt meg, mert emlékét megőrzi a szerető kegyelet. — Sárospatakról tudatják végre velünk özv. Bálint József né, szül. Lengyel Erzsébet asszonynak, volt abarai ev. ref. lelkészének, folyó évi márczius hó 30-án, esteli 8¹/₄ órakor, tíz napi betegség után, életének 72-ik, özvegységének 2-ik évében, tüdőgyulladás következtében történt gyászos elhunytát. Porrészei folyó évi április hó 1-ső napján tétettek örök nyugalomra. Gyászolják az elhunyt nőt gyermekei, unokái s vejei: Zsindely István és Radácsi György főiskolai tanárok s testvére, Dr. Lengyel Endre, Zemplénmegye tiszt. főorvosa. Áldott legyen emlékezete a jó családanyának! Hátramaradt kedveseit vigasztalja meg a vigasztalásnak nagy Istene!

Irodalmi hírek. Beküldettek hozzánk a következő művek. Zsidóság és kereszttyénség. Három egyházi beszéd. Irta és elmondta Fekete Gyula, nagy-kikindai ref. missiói lelkész. Ára 30 kr. A jövedelem az egyház építkezési alapjára fordítatik. Szerző e három beszédben, melyeknek szövegei 5 Móz. 27, 26; Ján. 3, 16 és Róm. 9, 6. 8. 25. összehasonlítja a törvényalatti, vagyis a zsidóság állapotát az evangéliom

alatti, vagyis a keresztyénség állapotával. Komoly, keresztyéni eszmekörben mozgó, értékes beszédek ezek, melyek nagyon megérdemelték a kinyomatást. Ajánljuk megszerzésüket, a szép célra tekintettel is. — „A keresztség az írás szerint“, tekintettel a nazarénusokra. Wichelhaus nyomán kiadta Dávid Gyula, ev. ref. segédlelkész. Ára 10 kr. A kiadó e 28 lapra terjedő dolgozatot bizonyosan szélesebb körben is kívánja elterjesztetni, ezért bocsáthatta azt közre, külön lenyomatként is a „Szabad Egyház“-ból. Védelmezi a keresztséget, előadja, kiket kell megkeresztelni és hogy miként kell keresztelni. Óva int a „Krisztus palástjában járó szent csalóktól, a báránybőrbe öltözött farkasoktól, a veszedelmes féregtől, a filoxerától, a nazarénustól és más tévelygő szektától“. Előterjesztése helyenként (3. 27. l.) nem világos, de különben ez alkaiomszerű témát kedvvel tárgyalja. — Ugyancsak Dávid Gyula kiadásában jelent meg: A hit élete. Hollandból dolgozott hat egyházi beszéd. Ára 25 kr. E beszédek, melyeket szerző Dr. Cramer holland ref. theol. tanár után dolgozott, már egyenként is megjelentek s most együtt adja ki őket szerző főleg házi olvasmányul. E beszédek tárgyai és textusai következők: I. a hit jelentősége az élet őszén, nyarán és tavaszán, 2 Tim. 1, 5; II. ingyen megigazulás, Róm. 3, 24; III. Jézus feltámadásának ereje, Filippi 3, 10; IV. a hit; V. a reménység; VI. a szeretet, a három utolsó, mint beszédecyklus 1 Kor. 13, 13. alapján. Értékes, minden idegen íz elhagyásával, tiszta keresztyén szellemenben írt szép beszédek ezek, melyeket szívesen ajánlunk lelkésztársaink figyelmébe. A füzet végén függelékül álló gyöngye verset teljesen fölösleges volt közölni. — Szívesen emlékezünk még meg lapunkban Boldisár Kálmán, debreczeni joghallgató „Prózák“ cz. beszéleyeiről is. Az ifjú szerző 157 lapon 7 beszélyt közöl, melyek mind magokon hordják az írói tehetség nyomait. Hogy azonban e tehetségnek még gyakorlásra, fejlesztésre van szüksége, az nagyon természetes.

A berlini magyar könyvtár alapítóinak nevét Keszi Hajdú Lajos lelkész tanár úr kérdezősködésére megismertette lapunk olvasó közönségével Kassay Béla lelkészjelölt úr. E tárgyban tudatja még a nevezett érdemes tanár úr, hogy a berlini magyar könyvtárt alapító 25 magyar között debreczeni főiskolánk növendékei voltak: Györi Sándor szénior, Nagy Áron elválasztott karczagi lelkész, kik már régen nyúgosznak. Élők Török József, Tóth Ferencz debreczeni tanárok és Keszi Hajdú Lajos kisújszállási lelkész tanár. Éljenek még sokáig!

Kimutatása azon adományoknak, melyek a debreczeni főiskolai tápintézet javára a békés-bánati ev. ref. esperesi hivatalhoz küldettek: a b.-gyulai ev. ref. egyházból egyesek adománya 4 frt 45 kr, a rittbergi ev. ref. egyház pénztára 5 frt, egyesek adománya Rittbergről 2 frt, a füzes-gyarmati ev. ref. egyház pénztára 5 frt, a szentesi ev. ref. egyház pénztára 43 frt 10 kr, egyesek adománya Szentesről 56 frt 90 kr, a körös-tarcsai ev. ref. egyház pénztára 5 frt, Körös-Tarcsa község pénztára 5 frt, Sz. J. K.-Tarcsán 10 frt, Sófalvy Károly K.-Tarcsán 1 frt, körös-tarcsai gőzmalmi részvénytársaság 2 frt, körös-tarcsai hitel-egylet 2 frt, Boros János K.-Tarcsán 2 frt, Szakál Viktor K.-Tarcsán 1 frt, összesen 144 frt 45 kr. Körös-Tarcsán, 1890. márcz. 21. Szabó János, esperes. — Ezen kívül köszönet mellett nyugtazza a főisk. háznagy hivatal a tápintézet javára küldött következő adományokat: a kakadi egyház 1 frt 90 kr, nt. Dávidházy János úr gyűjtése egyházmegyéjében 33 frt 03 kr, a szegedi egyház 7 frt, a déva-ványai egyház 11 frt 66 kr, az ágyai egyház 6 frt, Pap Sándor esen-

geri tanító úr 1 frt, sz. Kovács Mihály Karczagról 1 frt 50 kr, a n.-kereki egyház 2 frt, Muraközy László gyógyszerész úr 5 frt, a kéki egyház 1 frt 25 kr, a belényesi egyház 4 frt, az ár-pádi egyház 2 frt, a fenesi egyház 1 frt 20 kr, a n.-szalontai egyházm. nt. Szél Kálmán úr útján 127 frt 55 kr, nt. Segesváry József esperes úr gyűjtése egyházmegyéjében 33 frt 04 kr, a konyári egyház 12 frt, nt. Dávidházy János esperes úr újabb gyűjtése egyházmegyéjében 7 frt. Debreczen, 1890. márczius 28. Ró z s a S á n d o r, főiskolai háznagy.

A csurgói ev. ref. főgymnasiumban az 1885-ik iskolai év folyamán alakult „Ifjúsági segítő-egyesület“ működése és vagyoni állapota f. hó 4-én megvizsgáltatván, találtatott 1889—1890-ik iskolai évben: 1) pénzvagyony: bevétel: 886 frt 77 kr, kiadás: 509 frt 58 kr, maradék: 377 frt 19 kr. Ebből: „Alap-tőké“-hez 204 frt 33 kr csatoltatott s így az egyesület „Alap-tőké“-je ma tesz készpénzben: 610 frt o. ért. „Gyógykezelési“ stb. tőke címén 18 frt 32 kr kezeltetik; így az összes pénzvagyony tesz: 628 frt 32 krt. Ruhasegélyezésre pedig 150 frt fordítatik; 2) könyvvagyony: 1889-ik isk. év végén volt használható iskolai könyv: 1487 darab 1537 frt 03 kr értékben. Adományozás folytán szaporodott: 451 drb. 398 frt 99 kr ért. Vétel útján: 197 drb. 221 frt 06 kr ért. Van jelenleg: 2135 darab 2157 frt 08 kr értékben. Segélyzés ügye: 1) könyvekben: az intézet 230 tanulója közül 202-nél van 1622 drb könyv; 2) ruhában: 29 ifjú 173 frt 90 kr értékű ruhasegélyt kapott. Az „Ifjúsági segítő-egyesület“ öt évi fenállása óta működését s kifejtett tevékenységét jelzik az alábbi számadatok: Segélyzés 1885—1890. a) Könyvekben: 1885—86-ik iskolai évben 93 ifjú 558 darab könyv 774 frt 20 krt, 1886—87-ik isk. évben 146 ifjú 853 drb. könyv 1065 frt 59 krt, 1887—88-ik isk. évben 125 ifjú 858 drb. könyv 1075 frt 11 krt, 1888—89-ik isk. évben 171 ifjú 1273 drb. könyv 1594 frt 12 krt, 1889—90-ik isk. évben 202 ifjú 1622 drb. könyv 1888 frt 69 krt. Összesen: 737 ifjú 5164 drb. könyv 6397 frt 71 kr. b) Ruházatban s más segélyben: 1885—86-ik isk. évben 7 ifjú 70 frt 40 kr, 1886—87-ik isk. évben 25 ifjú 144 frt 60 kr, 1887—88-ik isk. évben 21 ifjú 134 frt 57 kr, 1888—89-ik isk. évben 13 ifjú 111 frt 28 kr, 1889—90-ik isk. évben 29 ifjú 173 frt 90 kr, = 95 ifjú 634 frt 75 kr. Az összes segély volt öt évben 832 ifjúnál: 7032 frt 46 kr. Hogy ezen valóban áldásos munkára képesek voltunk, hála és dicsőség az Istennek, köszönet pedig az intézetünk s annak ifjúsága iránt nemes érdeklődéssel viseltető tan- és nevelésügy barátainak! Csurgó Somogym., 1890. márcz. 16. K a l o s s a y E n d r e, főgymn. rendes tanár s az „Ifjúsági segítő-egyesület“ elnöke.

Szerk. posta. G. K. N.-B á n y a. Az érdekes ezikk mielőbb megjelenik; a hálás szívvel vett egyháztanácsi meghívásra levélben válaszolok. Fájdalom, hogy a körülmények miatt, épen akkorra esvén az Irod. Társ. budapesti gyűlése, az egyházmegyei közgyűlésre ezúttal nem mehetek el. — G. P. Várom a nekrologot. — K. J. B o r o s - S e b e s. Jövő számban jö. — B. G. N á d u d v a r. A nekrolog e számra későn érkezett; jövőben megindul. — K. K. 4. jh. úr „Jogászok, mint legátusok“ cikkét közelebb teljes készséggel, sőt örömmel közre fogom bocsátani. — K. A. S z - L e á n y f a l v a. Köszönettel vett szép köszönő-levelök jönni fog. — „V i h a r e g y p o h á r v í z b e n“ cikket közelebb kiadom.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

*

H I R D E T É S E K.

Pályázat.

A debreczeni theologiai akadémiában egyik rendes tanári székre, melyhez főtantárgyul az ószövetségi írásmagyarázat tanítása van köttetve, pályázat nyittatik.

A megválasztandó tanárnak tantárgyai következőleg vannak beosztva:

Héber nyelv egész éven át heti 3 órán.

Ószövetségi exegesis egész éven át heti 4 órán.

Ószövetségi theologia első félévben heti 3 órán.

Ószövetségi bevezetés második félévben heti 3 órán.

Minden második évben felváltva; első félévben:

Izráel népe története heti 2 órán; második félévben:

Bibliai régiségtan heti 2 órán. Vagy ezek helyett sémi nyelvek (arab, syr, aram), egész éven át heti 2 órán.

A főtantárgyon kívül a többi tudományok a körülményekhez képest módosítás és változás alá eshetnek és a tanórák számát szükség esetében szaporíthatónak kívánja tekinteni az egyházkerület.

Tanári fizetés: évi díj 1400 forint; lakbér fejében 300 forint, vagy természetben lakás, — ha sor szerint tanári lakást nyer.

A megválasztandó a tanári nyug- és gyámintézetnek meghatározott feltételek mellett köteles és jogos tagja lesz.

Hivatalát az 1890—91. tanév kezdetével foglalja el, szakkörébe eső tanári székfoglaló beszéd megtartásával.

Pályázóknak figyelmükbe ajánlatik a köznevelési és közoktatási szervezetünk 142. §-a, ennek alapján az egyetemes konvent által a theologiai tanárok minősítését meghatározó feltételek.

Pályázók kérvényüket hiteles bizonyítékokkal felszerelve a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához Debreczenbe folyó évi május 15. napjáig adják, vagy küldjék be.

Debreczen, 1890. ápril 2.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A debreczeni ev. ref. főgymnasiumban egy tanszékre pályázat nyittatik.

A megválasztandó tanár főtárgyai: magyar s latin nyelv s irodalom, mellék tantárgya a német; vagy a német és latin nyelv, mellék tantárgya a magyar nyelv és irodalom.

A képesítésre nézve az országos középiskolai törvény 29. §-a szabályozó. Iskolai szervezetünk 103. §-a értelmében a tanár 20 heti óránál többre nem kötelezhető.

Csak ev. ref. vallású pályázók kérvényei fogadtatnak el.

Tanári fizetés: évi díj 1150 forint, lakbér 300 forint és 19 köbméter tűzifa, beszállítva.

A megválasztott tanár a tanári nyug- és gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja leendő.

Hivatalát az 1890—91. tanév kezdetével foglalja el székfoglaló beszéd megtartásával.

Pályázók kellőleg felszerelt kérvényüket folyó évi május 15-ig a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják, vagy küldjék be.

Debreczen, 1890. április 2.

Révész Bálint,
püspök.